

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM 2. YAZILI MAZERET SINAVI (İL GENELİ ORTAK)
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

**SABAH
OTURUMU**

Aldığı Puan

Adı ve Soyadı :
Sınıfı / Şubesi :
Öğrenci Numarası :

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 9 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 (yüz) tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sorular 10 puan; 1 ve 9. sorular 15 puan değerindedir.

1. Sakarya'da her yıl 25 haziran günü düzenlenen Kiraz festivali için hazırlıklar akşam üstü tamamlandı. Belediye başkanı Muhsin Bey, açılış konuşmasını yapmak için kürsüye yaklaştı.

Bu metindeki yazımı yanlış sözcükleri bulunuz ve doğrusunu yazınız. (15 puan)

Cevap:

**Haziran
Festivali
akşamüstü
Başkanı
yaklaştı**

(Yazımı yanlış her bir sözcüğün doğrusunun yazılması 3 puandır.)

2. Ya Râb belâ-yı aşk ile kıl aşına beni
Bir dem belâ-yı aşktan etme cüdâ beni

(dem: an,zaman cüdâ: ayrı, uzak düşmüş aşına: tanıdık,bildik)

Bu beyitte hâkim olan duyguyu yazınız. (10 puan)

(“İlahi aşk” ifadesi doğru ve tam cevap kabul edilir.)

Cevap:

Beyitte ön plana çıkan duygu “İlahi aşk”tır. (10 puan)

3 ve 4. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Beylerbeyi Salur Kazan, günlerden bir gün doksan başlı bir otağ diktirmiş. İçlerini ipek halılarla döşetmiş. Attan aygır, deveden buğra, koyundan koç kestirmiş. Erkek cinsi besili mallardan birer sürü kırdırmış. Seksen yerde büyük kaplar, kazanlar kurdurmuş. Altın kadehler, gümüş sürahiler dizdirmiş. Türlü yemekler yaptırmış. Soğuk içecekler hazırlatmış. Kudretli Oğuz beylerine büyük bir ziyafet vermiş. Beyler yiğitler, toplanmışlar. Kazan Bey'in sofrasına oturup yiyip içmeye başlamışlar. Kazan Bey, kudretli Oğuz beylerini bir arada görünce keyfe gelmiş. İki dizinin üzerine çökerek, "Ünümü dinleyin beyler! Sözümü anlayın beyler! Yata yata yanlarımız ağrıdı. Dura dura bellerimiz kurudu. Yürüyelim beyler! Av avlayalım. Kuş kuşlayalım. Semiz geyik vuralım. Otağımıza dönüp yiyelim, içelim. Birbirimizle hoş geçinelim." demiş. Oğuz beylerini kara yüksek dağlarında av avlamaya davet etmiş. Oğuz beyleri, Kazan Bey'in av davetini memnuniyetle karşılamış. Yalnız, Aruz Koca, "Ağam Kazan, iyi güzel hoş diyorsun da Gürcistan ağzında oturuyorsun. Hepimiz ava gidersek yerini yurdunu kim bekleyecek?" demiş. Kazan Bey, "Bre Aruz Koca, kaygılanacak ne var? İlimin devleti, evimin kuvveti Uruz'um büyüüp gelişti. On beşine değdi. Arslanın yavrusu da arslan olmaz mı? Üç yüz yiğidime oğlum Uruz baş olsun. Yurdumun yuvamın üstünde dursun." demiş. Bu sözün üstüne daha söz söylenmemiş.

3. Bu metnin dil ve anlatım özelliklerinden ikisini yazınız. (10 puan)

Öğrencilerden, metnin dil ve anlatım özelliklerinden en az ikisini yazması beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Hikâyede eylem cümleleri ağırlıktadır.
2. Hikâyede az miktarda Arapça kelimeler kullanılmakla birlikte hikâyenin dili öz Türkçedir.
3. Hikâyede ses uyumu öne çıkmaktadır. (Seci kullanılmıştır.)
4. Anlatım açık, sade ve durudur.
5. Sıfatlara yer verilmiştir.
6. Cümleler kısa ve yalındır.
7. Okuyucunun anlayabileceği kadar sade ve basit cümle yapısına sahiptir.
8. Halkın kullandığı Türkçe ile yazılmıştır.
9. Tekrarlar ile anlatım güçlendirilmiştir.
10. Betimleyici ve öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
11. Cümleler kurallı (düz) yapıdadır.
12. 3.kişili anlatıcı kullanılmıştır.

4. Aruz Koca'nın Salur Kazan'a tavrı, Aruz Koca'nın hangi kişilik özelliğini göstermektedir? Gerekçesiyle yazınız. (10 puan)

(Kişilik özelliği 5 puan, gerekçelendirmek 5 puandır.)

Örnek cevaplar:

1. Aruz Koca ileri görüşlüdür çünkü devlet liderinin yurdundan uzaklaştığını gören düşman güçlerinin ülkeye saldırabileceğini düşünmüştür.
2. Aruz Koca tedbirdir çünkü ülkeyi ve halkı başsız bırakmak istememektedir.
3. Aruz Koca farklı ihtimalleri düşünen temkinli bir kişiliktir.
4. Aruz koca düşüncelerini ifade etmekten çekinmeyen açık sözlü bir kişidir.

5. Vara vara vardım ol kara taşa
Hasret ettin beni kavim kardaşa
Sebep ne gözden akan kanlı yaşa
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm

Yukarıdaki şiirden hareketle tabloda istenenleri yazınız. (10 puan)

(Tablodaki unsurların doğru cevaplarının her birine 2 puan verilir.)

Nazım birimi	Dörtlük
Ölçü	Hece
Kafiye	-aş Tam Kafiye
Redif	-a Redif
Kafiye şeması	aaab Düz Kafiye

6. Sana derim sana ey kalbi hayın
Kimseler çekmesin feleğin yayın
Yıktın viran ettin ömrüm sarayın
Sen onun bir taşın örebilmezsin

Bu şiirin,

Nazım şeklini: **koşma** (5 puan)

Nazım türünü: **güzelleme** (5 puan)

yazınız. (10 puan)

7. Ey dostlar, kulak verin dediğime,
Ne sebepten altmış üçte girdim yere?
Miraç üstünde hak Mustafa ruhumu gördü,
O sebepten altmış üçte girdim yere.

Yukarıda bir şiirinden alıntı yapılan Türk tasavvuf şiirinin kurucusu, "Geçiş Dönemi" şairinin adını ve en önemli eserini yazınız. (10 puan)

Yazarın Adı: **Hoca Ahmed Yesevî** (5 puan)

Eserin Adı: **Divân-ı Hikmet** (5 puan)

8. Yürü bre yalan dünya
Sana konan göçer bir gün
İnsan bir ekin misali
Seni eken biçer bir gün

Yukarıda altı çizili dizede yer alan edebî (söz) sanatı bularak bu sanatın nasıl yapıldığını dizeden hareketle açıklayınız. (10 puan)

(Edebî sanatı bulmak 5 puan, edebî sanatı açıklamak 5 puan)

Söz sanatı: *Teşbih (Benzetme) sanatı yapılmıştır. (5 puan)*

Açıklama: İnsan biçilmesi (ölmesi) bakımından ekine benzetilmiştir. "İnsan" kendisine benzetilen, "ekin" benzeyen, "biçilmesi" benzetme yönü "misal" ise benzetme edatıdır. Benzeyen ve kendisine benzetilen söylendiği için teşbih (benzetme) sanatı yapılmıştır. (5 puan)

9. Kerem Sofu'yla birlikte diyar diyar Aslı'yı aramaya başlar. Kerem büyük sıkıntılar yaşar. Kerem'in yolu Kayseri'ye düşer. Kıyafet değiştirerek Aslı'nın evine gider. Aslı'yı görebilmek için hasta gibi davranır, tüm dişlerini çektirir. Kayseri Beyi'nin kız kardeşi olan Hesene Hanım, Kerem'in sevgisinden emin olmak için gül bahçesine Kerem'i getirir.

Yukarıdaki metinden hareketle tabloda istenenlere birer örnek yazınız. (15 puan)

Belirtisiz isim tamlaması	gül bahçesi
Zincirleme isim tamlaması	Kayseri Beyi'nin kız kardeşi
Belirtili isim tamlaması	Kerem'in yolu / Aslı'nın evi / Kerem'in sevgisi

SINAV BİTTİ.
CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.